

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ปัจเจกบุคคลเป็นหน่วยที่มีความสำคัญของสังคม สุขและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมจะมีความสัมพันธ์กับปัจเจกบุคคลที่ดำรงอยู่ในสังคมนี้ ทุ คนจึงต้องอุทิศตนเพื่อสวัสดิภาพของสังคม ยิ่งไปกว่านั้น ทุนเป็นองค์ประกอบหลักของกระบวนการบริหาร ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของคน จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของคนสู่การบรรลุความสงบสุขของชีวิตอย่างสมดุล (Qutub Muhammad, 1989 : 26-27) และแนวทางที่สามารถสร้างคุณภาพและความสำเร็จของมนุษย์ในอิสลาม คือ ด้วยการให้การศึกษามีคุณภาพ เนื่องจาก การศึกษามีคุณภาพเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาชีวิตคนให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขดังที่อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต (2550 : 1) กล่าวว่า การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประจักษ์ของความสำเร็จ และเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีประชาชาติใดในโลกอันกว้างใหญ่นี้ที่ปฏิเสธความสำคัญของการศึกษาเพราะต่างตระหนักดีว่า พวกเขามีอาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา นอกจากนี้ การศึกษาหาความรู้ในอิสลามถือเป็นหน้าที่ของมุสลิม ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ((

ความว่า : “การศึกษาหาความรู้นี้เป็นฟريض หนี้อมุสลิมทุกคน”

(บันทึกโดย Ibn Majah : 224)

จากหะดีษข้างต้น แสดงให้เห็นว่าอิสลามให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ และถือว่าการศึกษาหาความรู้เป็นหน้าที่ของมุสลิม ซึ่ง Fatimah Isma'il (1981 : 80) กล่าวว่า อิสลามสนับสนุนและส่งเสริมให้มนุษย์ได้รับการศึกษาและท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็เป็นแบบอย่างที่ดียิ่งในด้านการศึกษาดังมีโครงการมากกว่า 900 แห่ง ที่ปรากฏในอัลกุรอาน ซึ่งได้เรียกร่องเชิญชวนและชี้นำมนุษย์สู่การศึกษาหาความรู้

ส่วน กมล สุดประเสริฐ (2541 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพว่า ประเทศชาติจะพัฒนาไปอย่างมั่นคงถาวรนั้นต้องอาศัยกำลังคนในชาติที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นสำคัญ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาอิสลามที่มุ่งเน้นและ ให้ความสำคัญกับการสร้างมนุษย์ที่มีคุณภาพด้วยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ผลการประชุม บรรดานักวิชาการอิสลาม “The First World Conference on Muslim Education” ที่จัดขึ้น ณ นคร มักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อปี ค.ศ.1977 กำหนดเป้าหมายของการศึกษาสำหรับมุสลิม คือ “การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีความสมดุลโดยการ ฝึกฝนทางจิตวิญญาณ สติปัญญา เหตุผล ความรู้สึกและประสาทสัมผัส ดังนั้นการศึกษาจะต้อง มุ่งเน้นความเจริญเติบโตของมนุษย์ในทุกๆด้านเช่น ด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา จินตนาการ สรีระ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ทั้งในส่วนปัจเจกบุคคลและส่วนรวมและโน้มมน้ำด้านต่างๆเหล่านี้ ผู้ พระเจ้า เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือ การมอบหมายต่ออัลลอฮ์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สังคม และมนุษยชาติ” (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2551 : 151)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในภาพรวมมีเป้าหมายเดียวกันคือ เพื่อพัฒนามนุษย์ แต่การจัดการศึกษาในอิสลามมีลักษณะพิเศษเฉพาะที่แตกต่างจากทั่วไปกล่าวคือ การศึกษาอิสลามไม่มีการแยกส่วนระหว่างวิชาการทางโลกกับวิชาการทางศาสนา ดังที่ อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต (2550 : 110) กล่าวว่า ความจริงการศึกษาในทัศนะอิสลามนั้นเป็นการศึกษาแบบ บูรณาการ ที่บูรณาการทั้งวิชาศาสนาและวิชาการทางโลกเข้าด้วยกัน การกลับสู่ระบบการศึกษา แบบอิสลามที่แท้จริงจำเป็นจะต้องสร้างระบบการศึกษาใหม่ขึ้นมา ระบบการศึกษาใหม่นี้ต้องเป็น แบบบูรณาการที่บูรณาการทั้งสองระบบเข้าด้วยกันอย่างมีระบบกฎเกณฑ์ และทั้งสองระบบจะแยก ออกจากกันไม่ได้ ไม่ควรมีการแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญหรือแยกวิชาสามัญออกจากวิชา ศาสนา เพราะการศึกษาตามทัศนะอิสลามนั้น ไม่ได้หมายถึงการศึกษาวิชาอัลกุรอาน หรือวิชาสน บัญญัติเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะของอิสลาม

จากรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะของอิสลาม ส่งผลให้การ จัดการศึกษาในสังคมที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่ มีสถาบันการศึกษาอิสลามในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีวิถีชีวิตยึดมั่นกับ หลักศาสนาเน้นการเรียนการสอนศาสนาควบคู่สามัญ มีสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของเอกชน

จำนวนมากทั้งที่เป็นศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาคีตา) สถาบันศึกษาปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนประเภทหนึ่งที่มีพัฒนาการยาวนานมาพร้อมกับการก่อตั้งชุมชนมุสลิม โดยเริ่มต้นเรียกว่า“ปอเนาะ” ต่อมารัฐได้กำหนดให้ปอเนาะมีสถานภาพเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อพัฒนาการศึกษาของประชาชนและสร้างความมั่นคงของประเทศ ถึงแม้สถานภาพหลายประการจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงเอกลักษณ์บางอย่างไว้ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป(เกษรชัยและหิมี, 2550 : 437) เนื่องจากนโยบายที่แท้จริงในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเผยแพร่ศาสนาและเป็นแหล่งผลิตเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังเป็นสถาบันสื่อกลางสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับชุมชนได้เป็นอย่างดีดิยาตุดีน อูสมาน และคณะ, 2545 : 2) ในทำนองเดียวกัน จารูว์จัน สองเมือง และคณะ (2552 : 42) กล่าวว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามคือผลผลิตหนึ่งที่มีพัฒนาการเกี่ยวเนื่องจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยผ่านระยะเวลาที่ยาวนาน อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภารกิจสำคัญของสถานศึกษานี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง นั่นคือ การให้การศึกษ่าเพื่อให้เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ที่สมบูรณ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(2542 : 1) กล่าวถึงการจัดการศึกษาเอกชนในอดีตว่า ที่ผ่านมารัฐมีศักยภาพไม่เพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง จึงเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล โดยสนับสนุนให้จัดตั้งโรงเรียนเอกชนทุกระดับและทุกประเภท การศึกษาเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญที่ได้สร้างสรรค์และพัฒนาประชากรส่วนหนึ่งของประเทศให้มีความรู้ความสามารถ ผลผลิตด้านทรัพยากรบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนจำนวนมากที่เป็นกำลังสำคัญในการสร้างความก้าวหน้าให้แก่ประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง ปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจน จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งตลอดมา ส่วนจุดเด่นของการศึกษาเอกชน จาริสอนองมาก (2542 :8) กล่าวว่า “โรงเรียนเอกชนมีความคล่องตัวและมีความรวดเร็วในการตัดสินใจ โดยผู้บริหารมีความรู้พื้นฐาน ทักษะและประสบการณ์ การบริหารเชิงธุรกิจและการศึกษามาอย่างดีไม่ยึดติดอยู่กับระเบียบมากนัก การทำงานต้องมุ่งมั่นเพื่อความอยู่รอดของกิจการ สามารถจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาทำงาน โดยจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้เราทุกคนต้องตระหนักว่าโรงเรียนเอกชนในยุคใหม่นี้ จะทำการบริหารแบบการกุศลเช่น สมัย30-40 ปีก่อนไม่ได้แล้วตอนนี้ต้องดำเนินการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ คือ เมื่อลงมือดำเนินการแล้วต้องอยู่ได้ด้วยคุณภาพ

จากบทบาทและหน้าที่สำคัญของโรงเรียนเอกชนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นอกจากจะเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตเยาวชนของชาติ ยังเป็นสถาบันสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐกับชุมชนโดยบทบาทและหน้าที่สำคัญดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมและปัจจัยด้านต่างๆของสถานศึกษา ซึ่งปัจจุบันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ในระดับที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข ดังที่ จูรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์(2552:8-9)กล่าวถึงปัญหาคุณภาพการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในลำดับสุดท้ายของประเทศ และผลการสอบ O-NET ในภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของภาคใต้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2552:10-11) ที่กล่าวว่า ตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สุดคือผลการสอบ O-NET ซึ่งเป็นข้อสอบเดียวที่ใช้วัดผลเด็กทั่วประเทศ ผลสอบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในลำดับที่ 4 75 และ 76 ของประเทศ ผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าอัตราผลการเรียนเฉลี่ยของภาคใต้ในภาพรวมทั้งหมด

ในขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการ (2552:17-18) ได้สรุปข้อเท็จจริงและสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นและมีอัตลักษณ์ทั้งด้านวิถีชีวิต ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย มีสถานศึกษาหลายประเภท หลายสังกัด การดำเนินงานไม่มีเอกภาพ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่านักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2551 ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศทุกวิชา

2. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กประมาณ 200 แห่ง ไม่ผ่านการรับรองนอกจากนี้ มีปัญหาการออกกลางคันสูง และอัตราการเรียนต่อทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งอุดมศึกษาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริงดังกล่าว ถือเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาร่วมกันเนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นหลักประกันความสำเร็จของสถานศึกษาที่จะพัฒนาสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ดังที่กรมวิชาการ (2539 : 1-5)

กล่าวถึงคุณภาพการจัดการศึกษาว่า จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี แต่เพราะการจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษามีจุดเด่น จุดด้อย และความสำเร็จที่แตกต่างกัน และสถานศึกษายังมีวิสัยทัศน์ ความเชื่อ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน และศักยภาพที่แตกต่างกัน การที่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการกำหนด รับรู้ และยอมรับวิสัยทัศน์ ภาระหน้าที่ ความเชื่อ เป้าหมาย รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาร่วมกันจึงเป็นหลักประกันความสำเร็จของแต่ละสถานศึกษาที่จะพัฒนาสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ ธเนศ ขำเกิด (2541 : 19-21) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจกันมีวิสัยทัศน์(Vision) ที่ตรงกัน มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์(Strategic Plan) หรือแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan) ที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มุ่งหวัง และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจรคุณภาพของDeming คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ(Check)และการปรับปรุงพัฒนา (Action) และควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholders) มาร่วมกันจัดทำ

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานจัดการศึกษาอันจะนำไปสู่การสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพเนื่องจากคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกคนทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารและกำหนดแผนพัฒนาอย่างมีระบบและชัดเจนที่มุ่งหวังเพื่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ระบบการควบคุมคุณภาพในการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นหลักการงานที่อิสลามส่งเสริมและสนับสนุน ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ กล่าวว่า ((اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ)) ได้กล่าวว่า: “พวกท่านจงเป็นญะมาอะฮ์ (การทำงานร่วมกัน)” (บันทึกโดย Abi Daud : 150)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการและบุคลากรสถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ดังผลการวิจัยของศราวุธ ยาวีริง(2543 : บทคัดย่อ)เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในทำนองเดียวกัน นเรศ หินนุกูล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 167) ได้ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาด้านการให้คณะกรรมการ โรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมที่ ประเทศคณะกรรมการ โรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจอร์จันสองเมือง และคณะ (2552 : 100-101) ได้วิจัยเรื่องระบบและกลไกประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า โรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานที่แตกต่างกัน งานประกันคุณภาพเป็นภาระงานใหม่ที่เข้ามาสู่โรงเรียน แต่เป็นที่ยอมรับว่างานประกันคุณภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน ทั้งนี้ สภาพการดำเนินการของงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นภาพของความพยายามในการสร้างร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียน แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบุคลากรกลุ่มวิชาศาสนา ซึ่งในความเป็นจริงพบว่า บุคลากรกลุ่มวิชาศาสนาที่ไม่ได้ขัดแย้งกับแนวคิดการประกันคุณภาพภายในแต่เหตุผลสำคัญคือการขาดกลวิธีในการมีส่วนร่วมการขาดทักษะพื้นฐานเพื่อการดำเนินงานตามเงื่อนไขการประกันคุณภาพภายในและอีกสาเหตุหนึ่งที่มีความสำคัญคือ ขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้บริหารที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพกับบุคลากรกลุ่มวิชาศาสนา

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของบุคลากรในกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำสถานศึกษาสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ในขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรPDCA

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี จำแนกตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง อายุการทำงาน และขนาดโรงเรียน

1.2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี

1.2.4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยมีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1.3.1 ทราบระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นข้อสนเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่จะนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3.2 ทราบความแตกต่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ซึ่งจะช่วยให้มีการเร่งรัดและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3.3 ได้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3.4 ได้แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี เพื่อให้สถานศึกษาสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดและอำเภอนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ตามกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน (PDCA) ของเดมมิ่ง 4 ด้าน ดังนี้ (รุ่ง แก้วแดง, 2544 : 48)

1.4.1.1 ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (P)

1.4.1.2 ด้านการดำเนินการตามแผน (D)

1.4.1.3 ด้านการตรวจสอบประเมินผล (C)

1.4.1.4 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (A)

1.4.2 ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำนวน 68 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2553) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการศาสนา และ หัวหน้าฝ่ายวิชาการสามัญ จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 68 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 44) ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้งสิ้น 56 โรงเรียน จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างบุคลากรในโรงเรียนแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนละ 4 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 224 คน ดังนี้

1) ผู้รับใบอนุญาต	จำนวน 56 คน
2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา	จำนวน 56 คน
3) หัวหน้าฝ่ายวิชาการศาสนา	จำนวน 56 คน
4) หัวหน้าฝ่ายวิชาการสามัญ	จำนวน 56 คน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการจัดสนทนากลุ่มได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

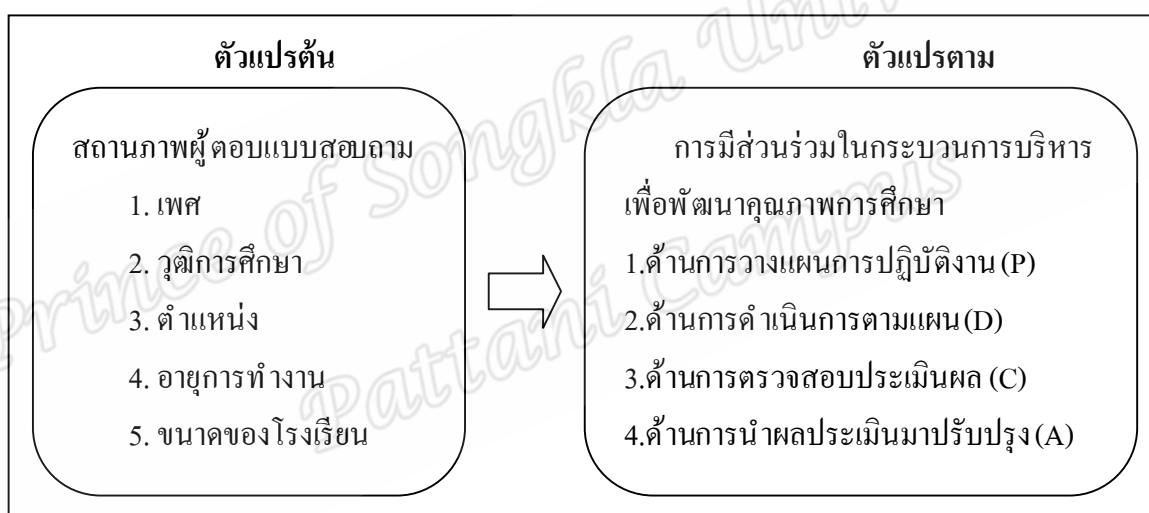
- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 4 คน
- 3) นักวิชาการจากสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดและอำเภอ จำนวน 4 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

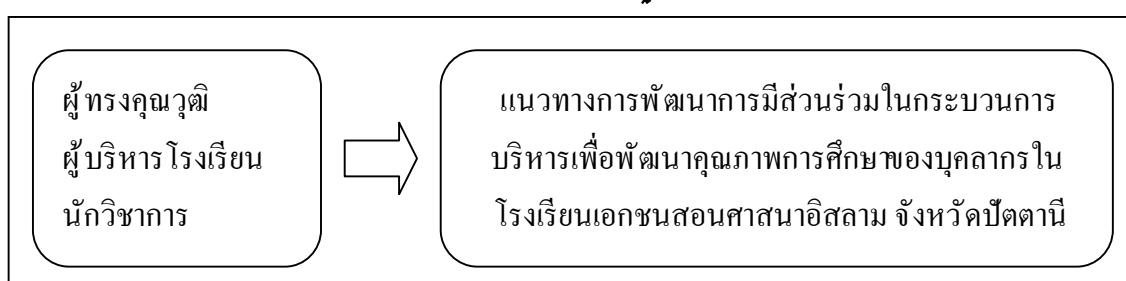
1.4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง อายุการทำงาน และขนาดโรงเรียน

1.4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ตามกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของเดมมิ่ง(Deming) 4ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) 2) ด้านการดำเนินการตามแผน (Do) 3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check) และ 4) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Act) โดยสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนา

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1.5.1 การอ้างอิงอัลกุรอานจะระบุชื่อซูเราะฮ์กับหมายเลขอายะฮ์

1.5.2 การอ้างอิงอัลหะดีษจะระบุชื่อผู้บันทึกกับหมายเลขหะดีษ

1.5.3 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฉบับแปลศูนย์กษัตริย์พะอັดเพื่อการพิมพ์ อัลกุรอานอัลมาดีนะฮ์ ซาอูดีอาราเบีย

1.5.4 สัญลักษณ์ ﴿...﴾ อ่านว่า “ซุบฮานะฮ์ วะตะอาลา” เป็นคำภาษาอาหรับมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาวริสุทฺิ์ และสูงส่งยิ่ง เป็นคำสุภาพที่มุสลิมกล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์หลังจากที่ได้เอนามพระองค์

1.5.5 สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่า “ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสลัลัม” เป็นคำภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้เอนามของท่าน

1.5.6 เครื่องหมาย ﴿.....﴾ เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับอายะฮ์สุรอาณ

1.5.7 เครื่องหมาย ((.....)) เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับตำนานหะดีษ

1.5.8 เครื่องหมาย “.....” เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับความหมายของอัลกุรอานอัลหะดีษที่นำมาอ้างอิง

1.5.9 การปริวรรตอักษรอาหรับเป็นอักษรไทยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.5.10 การอ้างอิงเชิงอรรถ เป็นการอธิบายเพิ่มเติมในข้อความหรือสิ่งที่คุณวิจัยเห็นว่าสำคัญและควรทำ การอธิบายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ของเดมมิ่ง (Deming) 4 ด้าน ประกอบด้วย

1.6.1.1 ด้านการวางแผน (P) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนในโรงเรียน เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษากำหนดแผนงาน การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน และการประชุมวางแผนการดำเนินงาน

1.6.1.2 ด้านการดำเนินการตามแผน(D) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการนำแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ในแผนไปดำเนินการตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด และมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงาน ประสานงาน ควบคุมงานที่กำหนดในแผน การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน ตลอดจนการเขียนรายงานและจัดทำเอกสารรายงานคุณภาพประจำปีเสนอให้สาธารณชน

1.6.1.4 ด้านการตรวจสอบ (C) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางกรอบการตรวจสอบ ประเมินผล การจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือตรวจสอบ การเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งการประเมินผลกระบวนการวางแผนของโรงเรียน

1.6.1.5 ด้านการปรับปรุงแก้ไข (A) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานมาพิจารณาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข การนำผลการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดที่ได้จากการประเมินผลมากำหนดเป็นมาตรฐานการทำงาน

1.6.2 โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาและสอนวิชาสามัญและศาสนา ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

1.6.3 บุคลากร หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการศาสนา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการสามัญซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี

1.6.4 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

1.6.4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียน 1-500 คน

1.6.4.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 501 - 1,000 คน

1.6.4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป